

UIT DE FAMILIEKRONIEK WOOLDERINK 5

Nadere algemene, voor Twente belangrijke, gegevens uit de familiekroniek van Woolderink worden in deze artikelenserie behandeld. Thans wordt het hofhorige recht besproken.

Verplichtingen van het erve Woolderink aan het domein

Zoals eerder vermeld heeft het erve Woolderink vanouds behoord tot het bisschoppelijk domein en is het later domeingoed van de Staten van Overijssel. Over de verplichtingen van het erve Woolderink als bodegoed hebben we eveneens in een vorige aflevering kunnen lezen. Ook over de verplichtingen ten aanzien van erfwinning, opvaart, vrijkoop en versterf schreven we reeds. Daarnaast moeten de bewoners van het Woolderink jaarlijks (een geringe) pacht betalen, waarover we nu verder zullen uitweiden.

Als oudste bron vinden we het *Manuaal van den rentmeester van Twente*, waarin vermeld staan de renten en domeinen van het land van Twente, zoals die waren ten tijde van bisschop Floris van Wevelinkhoven anno 1385. Dit register is een afschrift, opgemaakt door Gerard van Bevervoorde (de toenmalige landrentmeester van Twente) aan de hand van een origineel dat de toestand van circa 1300 weergeeft. De bedragen zijn vermeld in Leuvense ponden. Een

Leuvens pond (1 l) is verdeeld in 20 solidi. 1 Solidi (1 s) is weer verdeeld in 12 denarii.

Lof tiuf	15
Lof beede	6
Dieftgerst	25
<hr/>	
Lofst. efft @ S. efft. d. i. i.	26

Gedeelte uit de rekening van 1663-1664 van Gerard Sloet tot de Oldenhof en Singraven, landrentmeester van Twente.

In hoofdstuk I van het Manuaal, *de censibus*

(cijnsen) staat vermeld dat het erve Woolderink, behorend onder de Hof Delden, op St. Lambertusdag een cijns verschuldigd is van 30 d(enarii Lov.).

Letterlijk staat in het Latijn in de aanhef: *census hominum et bonorum infrascriptorum solvendus et presentandus in curte Delden in vigilia beati Lamberti* waarna vermeld wordt *in parochiae Rijssen, apud Notter Wolderik 30 d(enarii Lov.)*. In hoofdstuk II *de precariis* (beden) staat onder de Hof Delden nog vermeld: *in parochiae Rijssen, apud Nuthaer Wolderking* een jaarlijkse bede van 6 s(olidi Lov.).

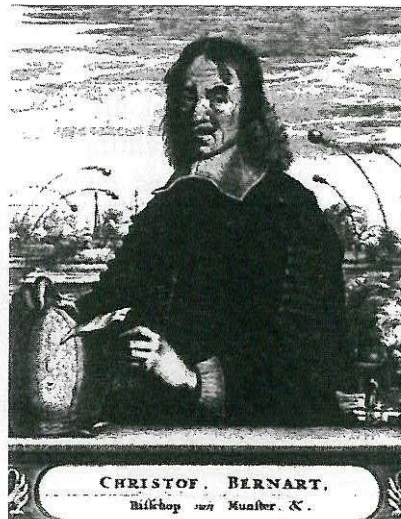
In de daarna volgende hoofdstukken over gruit, koppelrente, hofzwijnen, schuldzwijnen, bedezwijnen, pachttarwe, pachtgerst, tiendarwe en tiendgerst, koppelgerst en koppelhoenders, pachthaver, pachthoenders, pachteieren en tijdpacht, komt het erve Woolderink niet meer voor. Er zijn dus blijkbaar boerderijen die heel wat meer verplichtingen hebben. Ook is er op Woolderink geen pachtbetaling in natura, alleen in geld. Dat is in de 14^e eeuw een grote uitzondering.

De volgende bron die we hebben geraadpleegd is de rekening van Johan de Baecke, landrentmeester van Twente, welke rekening loopt van 1 okt. 1601 tot 30 sept. 1602.

Bij de *ontvanck van thiensen* treffen we aan *to Rissen, in Nuttaer Wolderinck VI st(uivers)*. Dit zijn dus dezelfde 6 stuivers die in 1385 voorkomen als 6 s(olidi).

Bij de *ontvanck van bëde* treffen we aan *to Noetter Wolderkinck XXX p(enningen)*. Dat zijn dus dezelfde 30 penningen die in 1385 voorkomen als 30 d(enarii).

In de latere rekeningen worden de 30 penningen omgerekend in 10 stuivers en er wordt vermeld: *toe tynse 30 penn(ingen) = 10 stuivers en ter bede 6 st(uivers)*, totaal 16 stuivers. In de rekeningen van 1604 tot 1610 betaalt *Woilderkinck to Rectum* de halve pacht, omdat door oorlogsgeweld veel landerijen braak liggen, dus 8 stuivers per jaar. Het bedrag van 16 stuivers wordt daarna weer betaald tot 1662. Als gevolg van de *Ordre en redres van 1662* wordt de tinse in 1663 verhoogd naar 15 stuivers en de bede blijft 6 stuivers, samen dus 21 stuivers per jaar. Dit bedrag blijft ongewijzigd tot het einde van de hofhorigheid. Vanaf 1663 wordt tevens de taxatie van de bodendiensten in de rentmeesters rekeningen opgenomen voor jaarlijks fl. 25,00. In 1674 wordt de taxatie tijdelijk teruggebracht tot fl. 9,00 in verband met de invallen van Bernard van Galen (Bommen Berend), vanwege *den verarmden staat der meyeren en het ruïneren van haere peerden door den oorlog*.

H.A.M. Woolderink.

Verklaring van enkele in bovenstaand artikel gebruikte termen:

Gruit: oorspronkelijk kruidig toevoegsel bij het bereiden van bier; later belasting op gebrouwen bier. **Tijdpacht:** tijdelijke pacht. **Koppelgerst:** belasting van boeren aan hun Heer. **Hofzwijn:** Periodiek aan de heer te leveren varken. **Schuldzwijn:** Periodiek aan de schulte of schout te leveren varken. **Bedezwijn:** Als belasting te leveren varken. **Tiendarwe:** belasting, het tiende deel van de (tarwe-)oogst.

NOGMAALS “DE RICHTERSTEEN”

In de vorige aflevering van Monument (No. 12) kwam de z.g. Richtersteen ter sprake. De steen die oorspronkelijk op de markt heeft gelegen en later bij het kantoor van notaris Kuhlmann. Mevrouw van Harten-Fransen wijst er op dat in haar boekje “Grens- & Markestenen rond de gemeente Borne”, uit 1992, ook over deze steen wordt gesproken. Wij laten hier de door haar bedoelde tekst volgen:

De Heer Albert Meyling vertelde mij van deze steen. Omstreeks 1916 had zijn vader, met behulp van een pin, de plaats gevonden op de markt, waar een zwerfkei moest liggen. Hij wist uit overlevering dat de kei begraven lag onder het wegdek van kinderkopjes. Omdat deze steen een verzamelpunt was van zwervers, besloot men de steen te laten zakken. (Zoals reeds besproken door Chroniqueur in aflevering 1 van “Borne in de jaren twintig” in BOORN en BOERSCHOP jrg. 9, No. 2, p. 29). De vraag was, zou het een offersteen kunnen zijn, of de steen voor het houden van vergaderingen “Holting”.

Ongeveer achter het (toenmalige) Notarishuis, tegen de beekloop was vroeger een plaats “de sagekuil”. Heeft de steen hiermee te maken? De steen werd voor het notariskantoor geplaatst op de markt.